

ไอเอส (IS) : กลุ่มก่อการร้ายที่โลกต้องจับตามอง

ยอดชาย วิถีพานิช

วิทยากรชำนาญการพิเศษ

กลุ่มงานบริการวิชาการ 1 สำนักวิชาการ

กลุ่มรัฐอิสลาม หรือ กลุ่มไอเอส (Islamic state) เป็นการรวมตัวกันของกลุ่มนักรบหลายเครือข่าย ถือกำเนิดขึ้นตั้งแต่สงครามอิรักเมื่อ พ.ศ. 2546 เดิมเป็นเครือข่ายหนึ่งของกลุ่มอัลกออิดะห์ในประเทศอิรัก ต่อมาแยกมาตั้งกลุ่มใหม่และค่อย ๆ แข็งแกร่งขึ้นและมีบทบาทมากกว่ากลุ่มอัลกออิดะห์เดิม ซึ่งกลุ่มไอเอสมีความสามารถพิเศษในการปลุกระดมนักรบจากทั่วโลก ทั้งจากสหรัฐอเมริกา ยุโรป ตะวันออกกลาง หรือแม้แต่ประเทศออสเตรเลีย ผู้หลงเชื่อส่วนใหญ่เป็นเด็กวัยรุ่น ที่เปลี่ยนมานับถือศาสนาอิสลาม โดยส่วนใหญ่ถูกล่อลวงผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ ผู้นำคนปัจจุบันของไอเอส คือ นายอาบู บาการ์ แบกดาดี (Abu Bakral Baghdadi) หัวหน้ากลุ่มชาวอาหรับเชื้อสายจอร์แดน ซึ่งประกาศตนเป็นกาหลิบ (ผู้ปกครองชาวมุสลิมทั่วทุกหนแห่ง) ในเมืองโมซุลของประเทศอิรักเมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2557 เขาเป็นบุคคลลึกลับ ทำตัวเงียบ ๆ ไม่ชอบเข้าสังคม ทางการศึกษาของเขาน้อยมาก รู้เพียงว่าเขาเกิดที่ประเทศอิรักและจบการศึกษาระดับปริญญาเอกทางด้านศาสนาจากมหาวิทยาลัยในกรุงแบกแดด ประเทศอิรัก ครั้งหนึ่งเคยประกอบอาชีพนักวิชาการควบคู่ไปกับการเป็นครูสอนศาสนาที่เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมและกฎหมายอิสลาม ได้เข้าร่วมกับกลุ่มกบฏเพื่อต่อต้านกองทัพสหรัฐอเมริกา หลังจากทหารอเมริกันบุกอิรักเพื่อโค่นล้มอำนาจนายกรัฐมนตรีซัดดัม ฮุสเซน ภายหลังถูกควบคุมตัวในเรือนจำของกองทัพสหรัฐอเมริกา เขาก็ก้าวขึ้นเป็นผู้นำกลุ่มติดอาวุธกลุ่มหนึ่ง ก่อนจะร่วมมือกับกลุ่มก่อการร้ายอัลกออิดะห์ โดยใช้ชื่อกลุ่มว่ารัฐอิสลามแห่งอิรักเมื่อ พ.ศ. 2553

กลุ่มไอเอสมีจุดมุ่งหมายในการสถาปนารัฐอิสลาม ที่ปกครองโดยผู้นำการเมือง และผู้นำศาสนาเพียงคนเดียวตามหลักกฎหมายอิสลาม หรือชารีอะฮ์ (Sharia / Shari'ah) ซึ่งก็คือ ประมวลข้อปฏิบัติต่าง ๆ ของกฎหมายในศาสนาอิสลาม คำว่า "ชารีอะฮ์" แปลว่า "ทาง" หรือ "ทางไปสู่แหล่งน้ำ" กฎหมายชารีอะฮ์คือโครงสร้างทางกฎหมายที่ครอบคลุมวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลและสาธารณชนที่มีพื้นฐานมาจากหลักนิติศาสตร์ (jurisprudence) ของศาสนาอิสลามสำหรับใช้โดยมุสลิม กฎหมายชารีอะฮ์ครอบคลุมด้านต่าง ๆ ของชีวิตประจำวันทั้งระบบการปกครอง ระบบเศรษฐกิจ ระบบการดำเนินธุรกิจ ระบบการธนาคาร ระบบการทำสัญญา ความสัมพันธ์ในครอบครัว หลักของความสัมพันธ์ทางเพศ หลักการอนามัย และปัญหาของสังคม กฎหมายชารีอะฮ์ในปัจจุบันเป็นกฎหมายศาสนาที่ใช้กันอย่างกว้างขวางที่สุดและเป็นกฎหมายที่ปรากฏบ่อยที่สุดของระบบกฎหมายของโลกพอ ๆ กับคอมมอนลอว์ และซีวิลลอว์ ในระหว่างยุคทองของอิสลาม กฎหมายอิสลามอาจถือว่ามีอิทธิพลต่อวิวัฒนาการของคอมมอนลอว์อีกด้วย

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า จุดมุ่งหมายหลักของกลุ่มไอเอส คือการจัดตั้ง ‘รัฐอิสลาม’ ทั่วพื้นที่ประเทศอิรักและประเทศซีเรีย โดยเก็บภาษีกฎหมายอิสลามในเมือง แยกเด็กชายและเด็กหญิงออกจากกันในการศึกษาในโรงเรียน รวมทั้งกำหนดให้สตรีต้องสวมผ้าคลุมหน้าญิบาบในที่สาธารณะ กล่าวคือ การนำเอากฎหมายอิสลามมาใช้อย่างเข้มงวดในพื้นที่ที่ตนปกครอง แม้ว่าในปัจจุบันไอเอสจะมีขีดความสามารถอย่างจำกัดในการบุกประเทศอิรักและประเทศซีเรีย แต่ได้ประกาศว่า จะทำลายพรมแดนของประเทศจอร์แดนและประเทศเลบานอน พร้อมทั้งปลดปล่อยปาเลสไตน์ ไอเอสสามารถดึงเสียงจากชาวมุสลิมได้ทั่วโลก โดยเรียกร้องให้คนทั้งหมดเชื่อฟังต่อผู้นำของกลุ่ม นั่นก็คือ นายอาบู บาการ์ แบกดาดี มีการประเมินว่า ไอเอสยึดครองพื้นที่ประมาณ 40,000 ตารางกิโลเมตร ทั้งในประเทศอิรักและประเทศซีเรีย แต่บางคนก็ประเมินว่าไอเอสยึดครองพื้นที่ได้ถึง 90,000 ตารางกิโลเมตร ดินแดนที่ไอเอสยึดครองได้ในประเทศอิรักประกอบด้วยเมืองใหญ่หลายเมือง เช่น โมซูล ดิกริต พัลลูจาห์ ส่วนในประเทศซีเรียไอเอสยึดเมืองรักกาไว้เป็นศูนย์บัญชาการใหญ่หรือเปรียบเสมือนเมืองหลวง นอกจากนี้ยังมียึดบ่อน้ำมัน เขื่อน ถนนสายหลัก และจุดผ่านแดนอีกหลายแห่ง เชื่อกันว่าตอนนี้มีคนประมาณ 8 ล้านคน ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่การควบคุมของกลุ่มไอเอส และอยู่ภายใต้การปกครองของกฎหมายชารีอะฮ์ที่ผู้หญิงต้องคลุมผ้าปิดหน้ามิดชิด ผู้ที่ไม่ใช่ชาวมุสลิมต้องจ่ายภาษีพิเศษหรือไม่ก็ต้องเปลี่ยนศาสนาและมีบทลงโทษตั้งแต่การเขียนตีไปจนถึงประหารชีวิต

ส่วนนักรบไอเอสคาดว่ามียาว 31,000 คน ทั้งในประเทศอิรักและประเทศซีเรีย โดยในจำนวนนี้ร้อยละ 30 มีอุดมการณ์เดียวกัน ส่วนที่เหลือเข้าร่วมกลุ่มเนื่องจากความกลัว หรือถูกบังคับกดขี่ แต่ที่น่าสังเกตคือ นักรบไอเอสจำนวนมากไม่ได้อยู่ในประเทศอิรักหรือประเทศซีเรีย โดยไอเอสมีนักรบจากต่างชาติถึง 12,000 คน จากประเทศต่าง ๆ อย่างน้อย 18 ประเทศ ซึ่งรวมทั้ง 2,500 คน จากประเทศตะวันตกที่เดินทางเข้าไปยังประเทศซีเรีย เพื่อต่อสู้ร่วมกับไอเอส นอกจากนี้ กลุ่มไอเอสยังตีความศาสนาอิสลามในแง่มุมที่ต่อต้านชาติตะวันตกอย่างสุดโต่ง สนับสนุนการใช้ความรุนแรง และกล่าวหาคนที่ไม่เห็นด้วยกับการตีความของพวกตนว่าเป็นพวกนอกรีตหรือคนไม่มีศรัทธา วันนี้อาจกล่าวได้ว่ากลุ่มไอเอสเป็น ‘กลุ่มหัวรุนแรงที่อันตรายที่สุดในโลก’ กลุ่มไอเอสยังมีระบบการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ทั้งในด้านเงินทุนในกลุ่มและการโฆษณาประชาสัมพันธ์กลุ่มตนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อระดมสมาชิกจากทั่วทุกมุมโลก ให้เดินทางมายังตะวันออกกลางเพื่อรวมกลุ่ม

จากการวิจัยของบริษัท แรนด์คอร์ปอเรชั่น ซึ่งเป็นหน่วยงานวิจัยให้กับกองทัพสหรัฐอเมริกาเปิดเผยว่า ตั้งแต่ในช่วง พ.ศ. 2548-2553 กลุ่มไอเอสได้รับเงินสนับสนุนจากภายนอกเพียงร้อยละ 5 เท่านั้น ที่เหลือมาจากในอิรัก และในช่วงที่กำลังศึกษาข้อมูลอยู่พบว่า ไอเอสยังมีรายได้จากการลักพาตัวและขู่เรียกค่าไถ่ สำนักข่าวซีเอ็นเอ็นเคยรายงานว่า กลุ่มไอเอสมักจะใช้วิธีการชู้กรรโชกทรัพย์สินจากคนขับรถบรรทุกและขู่จะระเบิดอาคาร รวมถึงปล้นธนาคารและร้านทองเพื่อนำมาเป็นทุน นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่หน่วยข่าวกรองของสหรัฐอเมริกาเปิดเผยต่อสื่อว่า ไอเอสได้รับเงินมาจากการควบคุมบ่อน้ำมันและการค้าของเถื่อนรวมถึงวัตถุโบราณ อีกทั้งยังค้าพลังงานไฟฟ้าให้กับประเทศซีเรีย รายงานของปีซีระบุว่า ไอเอสส่งออกน้ำมันราว 9,000 บาร์เรลต่อวัน ในส่วนของเงินสนับสนุนเพิ่มเติมไอเอสมักจะได้รับมาจากผู้บริจาคที่เป็นเอกชนในประเทศแถบอ่าวเปอร์เซีย รัฐบาลประเทศอิรักและประเทศอิหร่านเคย

กล่าวหาว่าประเทศซาอุดีอาระเบียและประเทศกาตาร์ให้เงินสนับสนุนไอเอสแต่ก็ยังไม่มีความหลักฐานแสดงให้เห็นว่าเป็นเรื่องจริง

นายไมเคิล สตีเฟนส์ ผู้อำนวยการสถาบันรอยัลยูนิเอดิตเซอร์วิส ประเทศกาตาร์ ให้ความเห็นว่า กลุ่มไอเอสได้รับเงินสนับสนุนจากผู้มีคั่งในประเทศแถบอ่าวเปอร์เซีย แต่ก็ลดจำนวนลงตั้งแต่ พ.ศ. 2556 อย่างไรก็ตามแม้ว่าทางการประเทศกาตาร์อาจจะไม่ได้ให้เงินสนับสนุนโดยตรงแก่ไอเอส แต่การละเลยด้านนโยบายก็ทำให้อาวุธและเงินทุนของประเทศกาตาร์ตกไปอยู่ในมือของไอเอสได้ จากการที่ประเทศกาตาร์พยายามโค่นล้มประธานาธิบดีบาชาร์ อัล-อัสซาดแห่งประเทศซีเรีย รายงานของบีบีซีระบุว่า ไอเอสมีระบบจัดการกับเมืองที่พวกเขาเข้ายึดครอง โดยมีการดำเนินการคล้ายรัฐ คือ มีเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ มีการตั้งศาลของตัวเอง และมีระบบการจัดเก็บภาษี กลุ่มติดอาวุธยังได้ยึดแหล่งทรัพยากรน้ำ แป้งทำอาหาร และก๊าซธรรมชาติของเมืองนั้น ๆ ไว้ทันที เพื่อทำตัวเป็นผู้แจกจ่ายทรัพยากรเหล่านี้แก่คนในพื้นที่ทำให้คนในพื้นที่จำใจต้องพึ่งพิงพวกเขา เรื่องดังกล่าวชี้ให้เห็นว่ากลุ่มไอเอสมีความสามารถในการบริหารเงินทุนของตนเอง ทำให้พวกเขาไม่กระทบมากจากการถูกตัดขาดออกจากโลกภายนอก เพราะพวกเขาให้ความสำคัญกับเสถียรภาพภายในพื้นที่โดยหาผลประโยชน์จากภายในพื้นที่และยังให้ผลประโยชน์กับกลุ่มระดับผู้นำที่พวกเขาต่อสู้ด้วย

นายจิม มัวร์ นักวิเคราะห์จากบีบีซีระบุว่า กลุ่มไอเอสต่างจากกลุ่มติดอาวุธอื่น ๆ ที่โฆษณาการกระทำอันโหดเหี้ยมของตัวเองอย่างออกหน้าออกตาทางอินเทอร์เน็ต ทั้งการสังหารทหารและกลุ่มติดอาวุธนิกาญชีอะฮ์ รวมถึงการสังหารตัดคอนักข่าว เมื่อผนวกกับลักษณะการโจมตีแบบไม่ทันตั้งตัวแล้วสิ่งที่ไอเอสทำจึงเป็นการข่มขู่และสร้างความแตกตื่น แต่ก็มีศัตรูของกลุ่มไอเอสบางรายที่ไม่สนใจยุทธวิธีสงครามจิตวิทยาของไอเอส เช่น กลุ่มติดอาวุธชาวเคิร์ดในซีเรียที่บางครั้งก็สู้รบชนะไอเอส รวมถึงกลุ่มชาวเคิร์ดในอิรัก เป็นต้น นอกจากนี้ กลุ่มไอเอสมีความแตกต่างออกไปจากกลุ่มก่อการร้ายที่เคยมีมาในประวัติศาสตร์ กล่าวคือบ่อยครั้งที่เครือข่ายสวมบทบาท ‘นักรบไฮเทค’ เนื่องจากบ่อยครั้งไอเอสได้ทำการโฆษณาและประชาสัมพันธ์การกระทำอันเลวร้ายของพวกเขาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป้าหมายหลักคือการสร้างความกลัวต่อศัตรู

หลายเหตุการณ์ที่ทำให้เราไม่ได้มองว่ากลุ่มไอเอสเป็นเพียงกลุ่มก่อการร้ายเล็ก ๆ หากแต่ยังมีหลายเหตุการณ์ที่แสดงถึงความโหดร้าย เช่น การแพร่ภาพการฆ่าตัดศีรษะตัวประกันชาวตะวันตกหลายราย โดยตัวประกันชาวญี่ปุ่นรายล่าสุดคือนายเคนจิ โกโตะ ที่ถูกสังหารด้วยวิธีเดียวกัน แต่ที่น่าตกใจและทำให้โลกต้องหวาดผวาก็คือ เมื่อสื่อทั่วโลกได้พาดหัวข่าวการแพร่คลิปวิดีโออันเหี้ยมโหด ด้วยการจับนายอัล-คาซาสเบห์ นักบินชาวจอร์แดน ที่ถูกจับเป็นตัวประกันมาขังในกรงเหล็กและเผาทั้งเป็น สร้างความโกรธแค้นให้กับรัฐบาลจอร์แดน จนกระทั่งออกมาประกาศตอบโต้และจับตัวนางอัล-ริชาวี ซึ่งไอเอสต้องการตัวและนำมาเป็นเครื่องมือต่อรองแลกตัวประกันก่อนหน้านี้ด้วยการแขวนคอในที่สุด

บทสรุปและข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา

ในปัจจุบันการก่อการร้ายส่งผลร้ายแรงและมีความซับซ้อนมากกว่าในอดีต สำหรับในพิมพ์เขียวของเสาประชาคมอาเซียนด้านความมั่นคงนั้น ได้กล่าวถึงอาชญากรรมข้ามชาติที่สำคัญ 6 ประเภท คือ การก่อการร้าย การลักพาตัวและค้ามนุษย์ การค้ายาเสพติด การประมงผิดกฎหมาย การค้าอาวุธเถื่อนขนาดเล็ก อาชญากรรมทางไซเบอร์ และโจรสลัด ในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมข้ามชาตินั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศในภูมิภาคต้องร่วมมือกัน ไม่ใช่ปล่อยให้เป็นการรับผิดชอบของประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น สำหรับการขยายตัวของอาชญากรรมข้ามชาติในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือ อาเซียนนั้น ไม่แตกต่างจากภูมิภาคอื่น ๆ กล่าวคือเกิดจากความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพของกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายของประเทศสมาชิกอาเซียน รวมทั้งความอ่อนแอของรัฐบาลกลางที่จะเข้าไปแก้ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้เมื่อเกิดการคุกคามจากปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติดังกล่าว ประเทศสมาชิกอาเซียนไม่ได้แก้ปัญหาร่วมกันอย่างบูรณาการ

บรรณานุกรม

- นิวมี่เดีย. (2558). **ทำไมไอเอสถึงโหดที่สุดในโลก**. สืบค้น 2 พฤศจิกายน 2558 จาก <http://www.tnamcot.com/content/115720>
- पालญ์ ชญา. (2558). **เจาะลึกรัฐอิสลาม 'ไอเอส' กลุ่มก่อการร้ายชื่อกระฉ่อนโลก**. สืบค้น 2 พฤศจิกายน 2558 จาก <http://news.mthai.com/hot-news/world-news/417957.html>
- หลากหลายแง่มุมรู้เท่าทันกลุ่มไอซิส/ไอเอส. (5 ตุลาคม 2557). สืบค้น 2 พฤศจิกายน 2558 จาก <http://www.prachatai.com>